

E. O.

"Podstawowe problemy współczesnej techniki", T. I, Warszawa 1956 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 2/2, 409-410

1957

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Franklin M. Reck, *The Dilworth story. The biography of Richard Dilworth, pioneer developer of the Diesel locomotive*. McGraw-Hill Book Company, Inc., New York — Toronto — London 1954, s. V + 107.

Te dwie książki, choć formalnie nie wchodzące do żadnej serii wydawniczej, mają dużo wspólnego. Obie służą właściwie — świadomie czy nieświadomie — wysławianiu amerykańskiej przedsiębiorczości kapitalistycznej, jako zasadniczego elementu „american way of life“. Obie opisują dzieje ludzi, którzy dzięki dokonaniom wynalazkom technicznym i doskonałości systemu kapitalistycznego, po skromnych czy biednych początkach życia, dorobili się fortuny i znaczenia.

Ton propagandowy wiąże się — szczególnie w książce o wynalazcach i producentów samochodów z napędem na cztery koła — z akcentami wyraźnie reklamowymi pod adresem opisywanych przedsiębiorstw.

Zagadnienia techniczne są w tych książkach raczej pretekstem niż głównym tematem zainteresowania, niemniej jednak czytelnik może się z nich dowiedzieć niektórych interesujących faktów o rozwoju samochodu terenowego i lokomotywy spalinowej.

E. O.

Podstawowe problemy współczesnej techniki. T. I. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1956, s. 272.

Przy przeglądaniu tej książki mógłby nasunąć się paradoksalny wniosek, że do podstawowych problemów współczesnej techniki należą w dużej mierze problemy historii techniki i nauki. W rzeczywistości jednak zagadnienia historyczne grają tu rolę pomocniczą — służą lepszemu wyjaśnieniu najnowszych osiągnięć techniki i nauk technicznych.

Książka wydana w ramach serii popularnonaukowej Wydziału Nauk Technicznych PAN, redagowana przez komitet, któremu przewodniczy prof. I. Malecki, jest doskonałym przykładem, jaką rolę dla popularnego przedstawienia trudnych zagadnień nauki i techniki współczesnej gra historyczna metoda wykładu. Nie wydaje się, aby dziewięciu autorom artykułów zawartych w I tomie serii metoda ta była w jakikolwiek sposób narzucona, ale dla większości z nich okazała się ona, jeżeli nie jedyną, to najlepszą.

Dlatego też wstępny artykuł I. Maleckiego *Nauka podstawą rozwoju techniki* jest właściwie historycznym przeglądem rozwoju związków pomiędzy nauką a techniką. Dlatego artykuł Z. Wasiutyńskiego *O formach budowlanych i o ich kształtowaniu* operuje niezwykle bogatym materiałem historycznym. Dlatego A. Krupkowski pisząc *O metalach i metalurgii* cofa się do czasów przedhistorycznych, a J. Litwiniszyn pisząc o reologii — do czasów Newtona. Dlatego w artykule J. Kacprowskiego o akustyce i elektroakustyce znajduje się rozdział *Rozwój akustyki na przestrzeni dziejów*. Nawet autorzy artykułów o tak młodych dziedzinach techniki, jak konstrukcje sprężone (Cz. Eimer) i półprzewodniki (Z. Nowicki i S. Sikorski), sięgają do historii poruszanych problemów.

Przedstawiony w książce — oczywiście fragmentaryczny — materiał historyczny może dostarczać przesłanek, potwierdzających pewne prawidłowości

rozwoju techniki. Prawdopodobną taką jest np. powracanie w rozwoju pewnej dziedziny techniki do pomysłów i konstrukcji odrzuconych w swoim czasie, przy czym nawrót ten odbywa się na wyższym etapie rozwoju pokrewnych dziedzin nauki i techniki. Tak diody półprzewodnikowe mają swój początek w zarzuconych w latach trzydziestych naszego wieku detektorach krystalicznych, popularnych poprzednio w najprostszych aparatach radiowych; tak konstrukcje wstępnie sprężone nawiązują do nieudanych doświadczeń Koenena sprzed lat pięćdziesięciu.

Jak się okazuje, związek podstawowych problemów współczesnej techniki z jej historią jest tak bliski, że książka, która ma służyć popularyzacji zagadnień współczesnych, jest jednocześnie najciekawszą bodaj pozycją wydawniczą polską z ostatniego roku z zakresu historii techniki.

E. O.

Histoire Générale des Sciences publiée sous la direction de René Taton. Tome I. *La science antique et médiévale (des origines à 1450)*. Paris 1957. S. VIII + 627.

Zanim tom ten doczeka się kompetentnej, krytycznej oceny ze strony specjalistów historii różnych dyscyplin naukowych, wydaje się rzeczą celową podać kilka informacji o jego zawartości.

Dwie pierwsze części dzieła poświęcone są narodzinom nauki i jej ewolucji w łonie tych cywilizacji, które najbardziej aktywnie przyczyniły się do rozwoju wiedzy ludzkiej, a więc Bliskiego Wschodu (Egipt, Mezopotamia, Fenicja i Izrael), Indii, Chin, Grecji i Rzymu. Część trzecia zawiera historię nauki średniowiecznej. Rozpada się ona na rozdziały, w których omówiono kolejno historię poszczególnych nauk w przedkolumbijskiej Ameryce, Arabii, Indiach, Chinach oraz Bizancjum. Ostatnie dwa rozdziały tej części omawiają średniowieczną naukę hebrajską i chrześcijańską naukę zachodniej Europy.

Każdy rozdział — opracowany przez jednego spośród 21 współpracowników tomu — kończą wnioski ogólne oraz podstawowe informacje bibliograficzne. Orientację w obfitym materiale, ilustrowanym 48 planszami fotograficznymi, ułatwiają indeksy — osobowy i rzeczowy.

Tom pierwszy poprzedza przedmowa naczelnego redaktora wydawnictwa, René Taton, który m. in. pisze, że do podjęcia zadania skłoniło zespół redakcyjny nie tylko rozproszenie i fragmentaryczność prac dotyczących historii nauki, lecz również sukces, jaki odniosło wydawnictwo pokrewnego typu, a mianowicie „Powszechna historia cywilizacji“. René Taton zapowiada, że trzytomowa „Powszechna historia nauki“ — której dwa następne tomy obejmą: okres 1450—1800 oraz naukę współczesną od 1800 roku — zostanie uzupełniona przez (również trzytomową) „Powszechną historię techniki“.

W. V.

„Scientia“ (Rivista di scienza). Rocznik 1956. Asso (Italia). Redagują: red. nac. P. Bonetti oraz komitet naukowy.

Jest to — jak brzmi podtytuł wydawnictwa — czasopismo międzynarodowe, poświęcone syntezie naukowej. W roku 1956 miesięcznik ten obchodził